

Učíme se z textu – pracovní list

1. Během jedné minuty se seznamuj s následujícím textem. Poté jej zakryj.

(*****)

Podle povahy vztahů mezi orgány státu a občany se formy státu dělí na demokratické a autokratické (nedemokratické).

K podstatným znakům demokracie patří: vláda lidu založená na ústavě a umožňující legální existenci opozice (pluralita politických stran); dělba moci ve státě na zákonodárnou, výkonnou a soudní; spoluúčast všech občanů na politickém rozhodování (formou voleb a referend); zajištění občanských práv a svobod (volby, shromažďování, sdružování, projevu, náboženského vyznání atd.).

Nejobvyklejším demokratickým politickým systémem je parlamentní demokracie. Zákonodárnou moc v něm vykonává parlament. Do této skupiny náleží např. Velká Británie a další vyspělé země Evropy, USA, Kanada, Japonsko, Austrálie a další.

V parlamentním systému jsou nejvyššími orgány uplatňování státní moci:

1. parlament – moc zákonodárná a kontrolní vůči státní správě
2. vláda – moc výkonná
3. hlava státu (prezident, královna)

Příkladem autokratické formy státu jsou diktatury. Diktatury se vyskytují vesměs v rozvojových zemích (především afrických a latinskoamerických), kde po vojenském převratu se postaví do čela vojenská vláda (junta), případně silný jedinec.

Příkladem může být v současnosti Haiti, Myanmar (Barma), Súdán, Libérie aj. Nejvyšším stupněm autokratismu vlády nad celou společností se vyznačují tzv. totalitní diktatury.

Podle územní organizace státu a podle vztahů mezi státem a jeho oblastmi (státoprávní uspořádání) rozeznáváme unitární státy, které se vyznačují jednou soustavou nejvyšších orgánů státní moci a správy (parlament, vláda) a jednotnou ústavou – např. Finsko, Francie, Maďarsko, Česká republika aj. – a státy složené (spolkové).

Složené státy se člení na další územní jednotky, např. spolkové země (Rakousko, Německo), spolkové státy (USA, Mexiko), kantony (Švýcarsko), provincie (Kanada, Austrálie). Složené státy se vyskytují vesměs v podobě federace.

Členové federace vykonávají na svém území státní moc a správu s výjimkou některých záležitostí, které předaly do kompetence federálních orgánů. Většinou to bývá zahraniční politika, obrana, měnové a celní záležitosti, daňová a sociální politika. Federace bývá založena buď na národnostním principu (např. bývalý SSSR, bývalé Československo), nebo na územním či občanském principu (např. Německo, Rakousko, USA aj.). Počet federálních států tvořících federaci je různý, nejvíce federálních států mají USA, a to 50.

Při spojení dvou nebo více nezávislých států vzniká konfederace. V současnosti neexistuje žádná funkční konfederace. Poslední konfederací byla Senegambie (spojující Senegal a Gambii), která vznikla v r. 1982 a byla zrušena v r. 1989. Konfederativní název Švýcarska je historický, jedná se o federaci.

2. Vymysli vhodný název textu a charakterizuj jeho obsah pomocí aspoň čtyř klíčových slov.

- název:
- klíčová slova:

3. Máš 1 minutu, 30 vteřin: vyhledej si v textu příslušné pasáže a pokus se vysvětlit pojmy:

- parlamentní demokracie:
.....
- federace:
.....

4. Nyní se s textem seznam podrobněji. Pokus se zachytit jeho strukturu formou osnovy (nemusíš vždy respektovat členění do odstavců).

-
-
-
-
-
-

5. Představ si, že máš být z tohoto učiva zítra zkoušen. Udělej si z textu výpisky, aby se ti z nich co nejlépe studovalo. Zvaž různé způsoby zápisu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Uvažuj o dalších možnostech (aspoň tři), jak by sis mohl/a z textu zapamatovat co nejvíce informací (mimo pořizování výpisků, osnovy, klíčových slov). U každé metody popiš její výhody/nevýhody a příklad, kdy by bylo vhodné metodu využít.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

